

II TROBADA INTERNACIONAL SOBRE L'ECOLOGIA SOCIAL

El cap de setmana del 28 d'octubre de 2017 es va celebrar la II Trobada Internacional d'Ecologia Social a l'escola ocupada de la Karmela, Bilbao, Euskal Herria (País Basc). Va ser una oportunitat per retre homenatge a les lluites d'Euskal Herria per la seva identitat i, sobretot, a les seves formes d'autonomia autogestionària, derivades d'una rica tradició popular i camperola.

Les trobades es van inaugurar amb una presentació del programa a càrrec de Floreal Romero, agricultor, autor i activista de l'ecologia social a l'estat Espanyol. Les línies directrius de la trobada van ser: obrir un espai de debat per a diferents crítiques polítiques i socials, donar visibilitat a les lluites locals i formes alternatives d'organització política, i vincular les relacions entre tots aquests corrents dins del marc teòric de l'ecologia social i la proposta política del municipalisme llibertari. Com combatre? Com organitzar-se o reorganitzar-se? Quines lliçons podem treure de les iniciatives en Chiapas i Rojava, entre d'altres? Podem definir satisfactòriament a l'ésser humà, als altres éssers vius, com alguna cosa que no sigui un "recurs", que és com ho defineix la modernitat capitalista?

A continuació, Debbie Bookchin, escriptora i periodista estatunidenca, filla del filòsof llibertari Murray Bookchin, qui va desenvolupar el concepte d'ecologia social i la seva proposta política, "el comunisme", va fer una presentació sobre ecologia social. En breu, l'ecologia social és un moviment filosòfic i polític que sintetitza el pensament comunista i anarquista, del primer pren la crítica del capital i del segon el de les jerarquies de poder. A partir d'aquesta anàlisi, es dibuixa una alternativa concreta al trio capital-estat-nació-patriarcat, en forma de societat organitzada en comunitat de comunes, funcionant per assemblees, una democràcia local, participativa i directa de baix cap a dalt.

Segons Debbie Bookchin, hem de concebre una relació diferent amb la naturalesa: és necessari trencar els conceptes erronis de que la naturalesa ho determina absolutament tot en un ésser viu, i també que la naturalesa és hostil i representa un univers de competitivitat. Per contra, hem de veure el potencial que la creació "d'institucions" democràtiques i ecològiques li atorga a l'ésser humà perquè s'integri positivament en la naturalesa, i el fet que les societats naturals més propenses a perdurar són les que practiquen la simbiosi i l'auto-regulació. Aquesta relació amb la naturalesa, exportada a una organització social, dóna lloc a una multitud de petits grups humans auto-organitzats.

Podem distingir les intervencions dels dies següents en dues categories: les aplicacions pràctiques i les propostes teòriques. En termes d'accions concretes, vam tenir el plaer de comptar amb dones activistes del bosc de Hambach a Alemanya. Ocupen un terreny prop d'una línia ferroviària que serveix a una mina de carbó de la grandària de la ciutat de Colònia, que porta 30 anys oberta. Els activistes sabotejaven regularment les vies del ferrocarril mitjançant l'encadenament, i mantenien la seva ocupació gràcies als seus habitatges aeris, situades a una altura de fins a 25 metres. Activistes de TOSU, prop de Bilbao, al País Basc, també van arribar a presentar la seva ocupació del sòl (un terreny destinat a convertir-se en aparcament, convertit en jardí urbà) i les seves pràctiques tradicionals basques: auzolan i batzarre. El auzolan és treball comunitari, principalment en l'àmbit de la construcció, reparació i comunicació relacionada amb la seva comuna, i el batzarre és l'assemblea, amb caràcter logístic entre uns altres, que reuneix als veïns i/o actors locals.

La plataforma de solidaritat amb Chiapas a Euskal Herria va presentar les seves accions, a favor del comunisme llibertari al País Basc (les idees defensades pels zapatistes en Chiapas són molt similars a la situació basca), i un activista zapatista va fer un històric de les lluites a Chiapas. Trenta anys no han estat suficients per canviar totes les relacions de poder, però s'han donat grans passos, especialment en l'apoderament de les dones, i el fet que la cultura de les comunitats indígenes no hagi desaparegut ha ajudat molt a trencar el model capitalista, fins i tot en àrees crítiques com la salut i l'educació.

Finalment, una activista del Kurdistan iranià (Rojhalat) ens va explicar la seva experiència de l'intent d'establir una societat democràtica i feminista sota un Estat patriarcal, religiós i repressiu cap als diferents grups ètnics. Així, cap assemblea de lluita és pública, la seva lluita es manté oculta davant aquest règim més violent que el turc, on s'assassinen a uns 1.000 presos polítics cada any i de vegades a les places públiques. Va denunciar el silenci total dels mitjans de comunicació internacionals sobre aquest tema.

Durant aquestes reunions es van fer moltes contribucions teòriques. Per començar, un membre de Iraun Permakultura va venir a presentar-nos a la permacultura social. Aquesta porta la reflexió sobre les maneres d'agricultura multiculturals i perennes fins a les ciutats: com organitzar l'hàbitat humà perquè sigui més estable i afavoreixi la biodiversitat? Es van debatre conceptes com les bio-regions, que es refereixen a un espai (ciutat, regió, conjunt de països) amb cohesió interna, com el País Basc, la Península Ibèrica i les illes en general, o l'economia social i solidària. Des del punt de vista agrari, s'ha dit que la regeneració dels sòls triga uns deu anys, però què passa amb les societats humanes? Hauríem de començar ara mateix, amb un projecte polític que encara manca, però que podria ser el del

municipalisme llibertari, perquè ambdues teories es basen en el suport mutu definit per Kropotkin.

Ekintza Antiespecista (Acció Antiespecista) va fer una presentació molt completa sobre el antiespecisme. L'especisme és la discriminació moral dels individus perquè són d'una espècie diferent. Aquesta dominació es suma les altres, en una lectura de totes les dominacions que anomenen interseccionalitat. En aquesta perspectiva, l'antiespecisme no és la lluita prioritària, sinó que totes les lluites socials estan juntes per un alliberament total de l'opressió. Hi ha coherència amb l'ecologia social, per la qual cosa les crítiques d'especialistes i les crítiques ecològiques i socials existents se sumen en la lluita anticapitalista i antiautoritària. Aquestes diferents fonts d'opressió han estat més àmpliament descrites per Laura Benítez Valero, doctora en filosofia i ecofeminista, així com la seva interiorització, és a dir, les opressions que s'exerceixen sobre un mateix, sobre el propi cos i sobre el dels altres, des que Descartes distingeix el cos de la ment. L'antiespecisme no té una agenda política, per la qual cosa el municipalisme llibertari podria ser una proposta per a una societat que integri una pràctica antiespecista.

El dia després de la declaració catalana d'independència, la taula rodona sobre els Estats-nació ens va permetre debatre-ho amb la intervenció del Grup de Reflexió per a l'Autonomia, representat per Laia Vidal, que s'interessa principalment pels casos de Catalunya i del País Basc, i que fa un balanç de les propostes d'independència a diverses regions insurgents. Parlem, per exemple, de la postura No-Sí en el referèndum català: no a l'Estat però sí a la independència. Queda per veure quina independència defensar: la d'aplicar una forma de comunisme llibertari per trencar amb les jerarquies (el municipalisme llibertari és un d'ells) podria trobar ressò en el passat de la Catalunya revolucionària. S'ha proposat un pla d'atac: 1) enfortir l'organització popular, 2) passar de la independència simbòlica a la independència real, 3) participar activament en les alternatives que s'estan implementant.

Una profunda crítica de l'Estat-nació va ser feta pel sociòleg Jakue Pascual, com a categoria del capitalisme, per a una construcció que serveix funcions del capital i la seva classe dominant. L'assemblea s'oposa a ella, partint de la radicalitat del subjecte i obre una finestra a un ideal que se situa veritablement fora de la ideologia capitalista. És aquesta reflexió la que va conduir a l'establiment del confederalisme democràtic a Kurdistan, on s'està construint una societat feminista i radical, partint d'un marc inspirat en l'ecologia social i després, seguit d'un treball a llarg termini per difondre una mentalitat, una moralització diferent a la del capitalisme. De fet, no podem canviar la societat de la nit al dia, però sí podem crear institucions que vagin en una direcció diferent, la de la coherència i l'ètica, en contraposició al mer valor tecnològic.

Va ser aquest tema de la importància de la dimensió tecnològica en la construcció del capitalisme que Martino Seniga, periodista i traductor de Bookchin a l'italià, va abordar en la ponència proposada sobre "El paper psicològic del capitalisme en l'alienació i destrucció dels vincles comunitaris i de comunicació". El capitalisme, tan aviat com va esclatar, va constituir una ruptura antropològica i va canviar la situació pel que fa a les relacions íntimes d'afecte entre les persones que constituïen comunitats humanes. Començant per la sexualitat, que a partir de llavors, es dedica exclusivament a les finalitats utilitàries reproductives d'un subjecte essencialment masculí: el treballador, font de la producció capitalista. Aquesta ruptura essencialment emocional va ser seguida gradualment per unes altres, durant l'evolució del capitalisme, que van acabar trencant llaços i dissolent l'empatia entre les persones, obrint-li pas a un narcisisme generalitzat, acompanyat d'un buit existencial. Un buit que no pot ser omplert pel consum, però que, no obstant això, pugues ser-ho per temptacions autodestructives i nihilistes de tot tipus: feminicidis, eugenismes extrems, síndrome de Columbine, yihadismes, etc.

Una altra crítica substantiva va ser la del sindicalisme, i més concretament la de l'anarcosindicalisme, representat per la CGT i la CNT. En fer-se passar per un mitjà d'emancipació humana, mentre que el treball és una categoria del capital, els propis sindicats s'han convertit en una categoria del treball, com ho demostra la seva evolució històrica. No obstant això, experiències com les dels sindicats de barri o les organitzacions sindicals de dones a Barcelona tendeixen a demostrar que una organització sindical, fora del marc de les empreses i del marc jurídic definit per l'Estat, pot conduir a una millora consegüent de la vida de tots i unes pràctiques autogestionàries. Aquí es pot demostrar l'eficiència del funcionament de l'assemblea i la necessitat de definir clarament quines eines utilitzar o no per iniciar una sortida concreta del capitalisme.

Finalment, l'últim i no menys important tema. Necibe Qaradaxi va presentar la Jineolojî (Jin = dona, i lojî = ciència). Es tracta d'un nou paradigma epistemològic (entès com a "punt de vista") per a una anàlisi històric i sociològic de les societats humanes. Es fan diverses propostes teòriques per aprofundir en la crítica de la dominació masculina i els seus mètodes (control de les dones, domini sobre les dones i els seus cossos, destrucció de la seva identitat), i en ser radicalment feminista, permetre un treball acadèmic més profundament humanista. (Allí mateix on els fonaments del món acadèmic actual són sexistes, o ho han estat de tal forma que són gairebé impossibles de recuperar). Això inclou l'establiment d'institucions autònomes de dones en tots els sectors crítics de la societat. A això se li anomena la "teoria de la separació", que s'ha implementat en les milícies de guerra del Rojava, però també en l'Institut de Jineolojî, que s'està multiplicant a tot el món.

En contrast amb la mentalitat capitalista moderna, la Jineolojî ofereix una mentalitat democràtica moderna. Aquesta última està actualment més propera a la identitat femenina tal com la coneixem, ja que la societat capitalista ha donat als homes una mentalitat capitalista, patriarcal i autoritària i, per polarització, a les dones una mentalitat més igualitària, però considerada feble i com a senyal de submissió. No obstant això, cap de les dues té una identitat o una altra fonamentalment inherent, biològicament parlant. Hem de matar al mascle, ens diuen les jineòlogues, tant dins de l'home com de la dona, per permetre l'emancipació de totes (com ja ho van dir en el seu temps Dones Lliures, en l'estat espanyol). La idea és la de tornar a posar en primer pla els valors que han estat menyspreats, com per exemple la solidaritat, el suport mutu i potenciar la imatge de la dona, sense caure en un essencialisme biològic. Les dones estan més prop d'una mentalitat democràtica moderna, però els homes també poden adquirir-la, com és el cas per a Abdullah Öcalan considerat el líder kurd.

Finalment, concloem amb les valoracions i autocrítiques que es van fer al final d'aquestes trobades: massa temes es van tractar en un temps tan limitat, per la qual cosa no es va respectar el format dels "tallers", sinó més aviat es van donar com "conferència-debat". El treball de les traductores és de destacar, però eren molt poques perquè tothom pogués expressar-se en l'idioma de la seva elecció (per exemple, euskera). No va haver-hi temps de debat suficient per situar totes les intervencions dins del marc de l'ecologia social. D'altra banda podem felicitar-nos per l'atmosfera de les reunions que va ser molt favorable per al debat i no es van donar altercacions de cap tipus.

Aquestes reunions facilitaran els contactes i haurien de desembocar en la formació de grups de reflexió a nivell estatal i regional, i desenvolupar esdeveniments durant el proper any, mentre es vagi engegant, amb tota probabilitat una: tercera edició?